

No: 1650 – Menş e Adı

Ş ANLIURFA PAMUĞ U

Tescil Ettiren

Ş ANLIURFA TİCARET VE SANAYİ ODASI

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 05.09.2023 tarihinden itibaren korunmak üzere 17.10.2024 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 1650
Tescil Tarihi	: 17.10.2024
Başvuru No	: C2023/000225
Başvuru Tarihi	: 05.09.2023
Coğrafi İşaretin Adı	: Şanlıurfa Pamuğu
Ürün / Ürün Grubu	: Pamuk / Diğer ürünler
Coğrafi İşaretin Türü	: Menşe adı
Tescil Ettiren	: Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odası
Tescil Ettirenin Adresi	: Paşabağı Mah. Adalet Cad. 9/1 Haliliye ŞANLIURFA
Coğrafi Sınır	: Şanlıurfa ili
Kullanım Biçimi	: Şanlıurfa Pamuğu ibaresi ve menşe adı amblemi, ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılmadığında, Şanlıurfa Pamuğu ibaresi ve menşe adı amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Şanlıurfa Pamuğu; Şanlıurfa ili sınırları içinde sertifikalı tohumlar kullanılarak yetiştirilen pamukların hasat edilerek çıkarılması, preslenmesi ve balyalanması ile üretilir.

1650 yılında Urfa'yı ziyaret eden Evliya Çelebi, Seyahatnamesinde; Urfa'da pamuk ipliğinden kapı gibi sağlam bez dokunduğunu yazmıştır. 1867 tarihli Halep Vilayet Salnamesinde ise Urfa'da bez ve pamuktan aba yapılarak Harput ve Kayseri başta olmak üzere birçok yere satıldığı belirtilmiştir.

Tarih boyunca Şanlıurfa ve çevresindeki yerleşim alanlarının pamuk ipliğinden yapılan dokumacılık konusunda gelişmiş olduğu görülmektedir. Şanlıurfa geçmişten günümüze bu gelişimi ve üretimi devam ettirmektedir.

Ülkemizde pamuk üretiminin önemli kısmının yapıldığı Şanlıurfa ilinde 1975'li yıllarda Devlet Su İşleri tarafından açılan kuyulardan elde edilen suyla pamuk tarımının kısmen yapıldığı bilinmektedir. 1980'li yıllarda bazı üreticiler tarafından açılan yeraltı sulama kuyularından alınan suyla pamuk tarımı yapılmıştır. Modern anlamda pamuk tarımı 1995 yılında Atatürk Barajı'ndan suyun tünellerle Harran Ovasına verilmesiyle başlamıştır. Sulama alanının genişlemesiyle pamuk ekim alanları da genişlemiştir.

Şanlıurfa Pamuğu; coğrafi sınırın iklim, toprak özellikleri, ekolojik koşulları ve sulama durumu sayesinde parlaklığı ve yumuşaklığı fazla, boya alma ve iplik olabilme (bükümü, kopma mukavemeti, lif uzunluğu) özellikleri ile öne çıkan bir pamuktur.

Şanlıurfa ilinde nem oranı ortalama %50-60 arasında olduğundan ve bu sayede kütü pamuklarda yüksek nem problemi oluşmadığından Şanlıurfa Pamuğunun lifleri parlaktır ve matlaşma problemi yoktur. Nem değeri düşük olduğundan bitkilerin alt bölgelerinde koza çürüklüğü problemi oluşmadığı için fungusit kullanılmaz ve bu durum da verimliliği olumlu yönde etkiler. Şanlıurfa ilinde zararlı yoğunluğu özellikle beyazsinek problemi olmadığı için fumajinden dolayı liflerde kirlenme ve renk değişimi sorunu oluşmaz. Sıcaklıktan dolayı pamuk bitkisi fazla boylanmadığından bitki büyüme düzenleyicileri fazla miktarda kullanılmaz. Bölgedeki iklim ve toprak koşulları pamuk verimliliği ve liflerin gelişimini olumlu yönde etkilediği için daha yüksek verim alınır. Bu nedenlerle Şanlıurfa Pamuğu, tekstil sektörü tarafından aranan lif teknolojik özelliklerinin üzerinde değerlere sahiptir.

Tablo: Şanlıurfa Pamuğunun bazı fiziksel ve kimyasal özellikleri

Özellik	Değer
Bitki boyu (cm)	85-110
Koza sayısı (adet)	8-11
Koza kütü ağırlığı (g)	4-5,2
Çırcır randımanı (%)	40-45
100 tohum ağırlığı (g)	7,9-10,3
Kütü pamuk verimi (kg/da)	450-620
Lif uzunluğu (mm)	28-31,2
Lif inceliği (micronaire)	4,5-5,1

Lif kopma dayanıklılığı (g/tex)	30-36
Lif olgunluğu (%)	0,86-0,9
Lif uzunluğu uyumu (%)	84-86
Lif sarılık değeri (+b)	6,9-8,5
Renk derecesi	21-1 / 41-1
Lifteki çepel sayısı (TrCnt)	15-60
Kısa lif içeriği (%)	6,7-9,9
Uzun elyaf içeriği (%)	82-85
Lif parlaklığı derecesi (Rd)	67-82
Çeperin kapladığı alan (%)	2-4
Eğrilebilirlik endeksi	125-180
Nem (%)	6,9-8

Üretim Metodu:

Toprak İsteği:

Toprak seçiciliği olmamakla birlikte, yüksek verim ve kaliteli lif elde etmek için toprağın derin profili, organik madde bakımından zengin ve alüvyal olması gerekir. Derin, kumlu-killi, su tutma yeteneği yüksek, geçirgenliği, işlenmesi ve sulanması kolay topraklar pamuk tarımı için ideal topraklardır.

İklim İsteği:

Pamuk tarımında en önemli iklim faktörlerinin başında sıcaklık, gün ışığı, yağış ve oransal nem gelir. Yıllık ortalama sıcaklığın 19 °C, yaz ayları sıcaklığı ise 25 °C olması gerekir. Sıcaklık, tarak oluşmasından önce 20 °C, çiçeklenme döneminde 25 °C, kozaların gelişme döneminde ise 30-32 °C olmalıdır. Hasat döneminde kozaların iyi bir şekilde açabilmesi için sıcaklığın azalması (15 °C'ye kadar) istenir.

Toprak Hazırlığı:

Tarlanın pamuk ekimine hazırlanması sürecinde ilk yapılacak işlemler tarla temizliği ve toprak altı işlemesidir. Uzun yıllar pamuk yetiştirilen topraklarda zamanla pulluk altı ya da taban taşı denilen sert bir tabaka oluşur. Bu tabaka bitki köklerinin gelişmesine engel olacağı için kırılması gerekir. Bu iş için dip kazan adı verilen toprak işleme aleti kullanılır. Bu işlem 4-5 yılda bir yapılmalıdır. Bu aletle toprağın üst yapısı bozulmadan toprak 90 cm derinliğe kadar işlenir. Bu işlemi sonbahar ve kış sürümleri ile tohum yatağının hazırlanması izler. Eğer pamuktan sonra yeniden pamuk ekilecek ise sonbahar aylarında saplar kesilip toprak 30-35 cm derinliğinde işlenerek sap parçaları toprağa karıştırılmalıdır. Şubat ayı sonu ve mart ayı başlarında toprağın nem durumuna göre ikincil toprak işleme aletleri (kültüratör) ile ikileme yapılmalıdır. Nisan ayı başında toprağın nem durumuna göre ekim öncesi ruhsatlı olan ve piyasada bulunan yabancı ot ilaçları kullanılmalı ve ekim için sırtlar oluşturulmalıdır.

Ekim:

Yüksek verim ve kaliteli ürün elde etmek için genetik saflığı yüksek pamuk tohumluğu kullanımı önemlidir. Kullanılacak pamuk çeşitleri sertifikalı ve delinte edilmiş olmalıdır. Pamuğun ekim zamanı iklim koşullarına göre belirlenir. Ekim için toprak sıcaklığının 15 °C'nin üstünde olması gereklidir. Yıldan yıla ekim zamanı değişiklik göstermekle birlikte en uygun ekim zamanı Şanlıurfa ili için nisan ayının son haftası ile mayıs ayının 3. haftası arasındır. Mevsim ve toprak sıcaklığına göre mayıs ayı sonuna kadar da pamuk ekimi yapılabilir.

Ekim mibzerle sıraya yapılır. Sıra arası 75 cm, sıra üzeri 8-10 cm olmalıdır. Ekim derinliği toprak koşullarına göre genellikle 3-4 cm'dir. Tohumun çimlenmesi normal koşullarda 5-10 gün içinde gerçekleşir.

Çapalama:

Bakım koşulları çapalama ile başlar. Çıkıştan sonra görülen yabancı otların çapalanarak temizlenmesi gerekir. Çapalama sayısı tarladaki yabancı ot durumuna göre değişir. Normal koşullarda 3-4 makine çapası yapılmalıdır.

Sulama:

İklim ve toprak koşullarına göre değişmekle birlikte pamuk bitkisinin su ihtiyacı 800-1100 mm arasında değişir. Pamuk üretim bölgelerinde yıllık yağış miktarı yetersiz olduğundan iyi bir gelişme için gereken su miktarı sulama yolu ile verilmelidir. Sulama zamanı ve verilecek su miktarı bitkinin su isteği belirtilerine ve topraktaki nem durumuna göre saptanır. Orta bünyeli topraklarda ve normal iklim koşullarında 10-15 gün aralıklarla 7-10 kez sulama yapılmalıdır.

Gübreleme:

Pamuk tarımında kullanılacak gübre miktarı, iklim ve toprak koşullarının yanı sıra, ekim nöbeti ve pamuk çeşitlerine göre değişebilir. Kullanılacak gübre çeşidi ve miktarının belirlenmesinde toprak analizleri mutlaka yaptırılmalıdır. Genel olarak kullanılan gübre çeşit ve miktarları;

- Azotlu gübreler: Dekara 22-23 kg saf azot
- Fosforlu gübreler: Dekara 7-8 kg saf fosfor
- Potaslı gübreler: Coğrafi sınırın toprağı potasyumca zengin olduğundan kullanmaya gerek yoktur. Bu durum toprak analizleri ile belirlenmelidir.
- Diğer gübreler: Toprak ve bitki analizleri ile belirlenmelidir.

Hasat:

Kozaların olgunlaşması ile pamuk hasadına başlanır. Hasat tarihi iklim koşullarına, ekim tarihine ve sulama koşullarına göre değişir. Şanlıurfa'da hasat eylül ayının ilk haftasında başlayıp kasım ayının başına kadar devam eder.

Makineli hasat için kozaların % 60-70'i açtığında yaprak döktürücü ilaçlar kullanılmalıdır.

Çırcırlama ve Depolama:

Hasat edilen kütlü pamuklar roleli, testereli ve yüksek hızlı roleli çırcır makineleri ile çırcırlanır. Elde edilen lifler prese makineleri ile balya haline dönüştürülür.

Lif pamuk balyalarının muhafazası için gerek çırcır işletmelerinde gerekse lisanslı depolarda kontrollü koşullarda depolama imkânı bulunur. Depolama için lif pamuğun ticari nemi % 8,5'i geçmemelidir. Lif pamuklar, balyalar halinde ve balyaların ağırlığı en az 190 kg olmalıdır.

Denetleme:

Denetimler; Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odasının koordinatörlüğünde ve Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odası, Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Şanlıurfa Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü, Şanlıurfa Ticaret Borsası ve Şanlıurfa /Haliliye Ziraat Odası Başkanlığından ürün konusunda uzman birer kişi olmak üzere en az üç kişilik denetim mercii tarafından gerçekleştirilir. Denetimler düzenli olarak yılda en az 1 kez ve ihtiyaç duyulduğunda veya şikâyet halinde her zaman yapılır.

Denetim mercii, aşağıdaki kriterlere bağlı olarak denetim faaliyetlerini gerçekleştirir.

- Ürünün fiziksel ve kimyasal özelliklerinin uygunluğu.
- Özellikle toprak hazırlığı, ekim dönemi ve hasat, hasat sonrası aşamaları (kütlü olarak pamuğun depolanması, çırcırlama, preseleme ve balyalanmış pamuğun depolanması) olmak üzere üretim metoduna uygunluğu.
- Şanlıurfa Pamuğu ibaresinin ve menşe adı ambleminin kullanımının uygunluğu.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.